

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznicah, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijakke velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. Opravištevno, na katero naj se blagovoljijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Iz državnega zbora.

Z Dunaja 22. okt. [Izv. dop.]

V 2. seji državnega zbora se je obravnavala neka resolucija, v kateri zahteva državni zbor od vlade, da kmalu predloži službeno pragmatiko za vse uradnike. Dozdaj so namreč samo sodnijski uradniki stalni v svojih službah, vsi drugi smejo, ne da bi prosili za kako drugo mesto, kamor si bode premeščeni biti ali celo odstavljani od službe in plače, ne da bi priliko imeli se poprej proti ovadbam zagovarjati.

Dr. Vošnjak se tu oglasi k besedi, ter ostro kritikuje vladno samovoljno postopanje proti montanskemu fizikarju v Idriji. Mimogrede tudi biča brezpostavni terorizem vladnih organov pri volitvah, kateri je še vedno enaki, kakor predlanskem pri famoznih volitvah v kranjsko trgovinsko zbornico. (Celi govor prinesemo po stenografskih poročilih. Ur.) Resolucija je bila brez daljše debate sprejeta.

Potem se je brala interpelacija ustavoverne stranke do ministerstva glede postopanja v orientalnem vprašanju. Interpelacija brez vsacega utemeljenja, kar je prav nenavadno, stavi kratko neka splošna vprašanja, iz katerih se upravo nobeno politično stališče ne daje izpoznavati. Le to je izrečeno, da se naj mir ohrani. No tega si vsi želimo. Obširne in ostre debate so bile v vseh treh ustavovernih klubih, predno so se mogli v tej štilizaciji zediniti. Neki turkofili bi najraje precej vojsko začeli za ohranjenje turške celote proti Rusiji; dolgolasasti Nace Kuranda bi prvi bil pripravljen potegniti svoj meč, ko bi le ta nesrečna Rusija ne bila

tako tesno zvezana z Nemčijo. Dosti nezrelega kvasanja in celo bedastega blebetanja se je slišalo pri teh debatah. Končno je od 200 in še več ustavovernih poslancev samo 113 interpelacijo podpisalo; nekateri, pa tacih je prav malo, zato ne, ker se odločno ne postavljajo na protirusko stališče; največ pa, zlasti veliki posestniki iz centra so odrekli svoj podpis, ker spadajo k istej v dvornih krogih sedaj močnej stranki, katera bi rada za Avstrijo anektirala kaki kos turške zemlje, Bosno in Hercegovino. To pa se da doseči samo v zvezi z Rusijo, nikdar pa ne v protivju s to državo.

Strah v centralističnih krogih vsled vnanjih političnih dogodeb nij nič manjši, nego mej Magjari. Ako se stvar tako naprej razvija, kakor je upati, potem čute nemški centralisti, da tudi v notranji politiki avstrijske utegne marsikaj drugače postajati. Nemško-magjarska hegemonija v Avstriji samo še na eni niti visi. Tolikokrat obečana narodna ravnopravnost ne sme Slovanu nasproti ostati samo na papirji, če hoče Avstrija izogniti se nevarnostim, katere jo obdajajo od vseh strani.

Na interpelacije glede vnanje politike bode, tako se vsaj pričakuje, ministerstvo še tekom tega tedna odgovorilo. Potem pa si smemo svesti biti dosti govorenja slišati v duhu dunajskih židovskih listov. Slovani v zboru pa bodo gotovo tudi branili svoje stališče.

Poljakom se zdaj centralistična stranka z vso silo hoče prikupiti; v njih išče zaveznikov za kako protirusko izjavo. Pa tudi Poljaci so začeli mirneje misliti, ker sprevideljo, da jim bode končno vendar treba se slovanskim svetom se združiti, od katerega

smejo z vso pravico pričakovati, da njih pravičnim zahtevam preje in bolj zadostuje, nego nemstvo.

Govor slovenskega poslanca dr. Vošnjaka

v seji državnega zbora 19. okt. 1876.

Gospoda moja! Organizacija javne sanitetne službe, ki se je nameravala s postavo od 30. aprila 1873, čaka še vedno izvršenja, ker so deželni zbori l. 1873 od vlade predloženo zakonsko osnovo glede organizacije zdravniškega službovanja po občinah odložili. Uvedenje občinskih zdravnikov bilo bi zares s takimi stroški za občine zvezano, da bi one svojega uže tako jako preobloženega proračuna ne mogle še s temi nastavki veksati. Na drugi strani bi bili pa tudi zdravniki imeli jako prekarno nameščenje, ker bi bili od občin imeli le pičlo nagrado, na druge zdravniške honorare bi pa malo šteti mogli. Vlada je tu kakor tudi pri drugih točkah javnega poslovanja držala se gesla, da bi se državni organi kolikor mogoče razbremenili, dežele in občine pa z bremenom preobložile, ne da bi se ta donesek izplačeval iz državnih davkov, ki bi za to pobirali se. Ker se vedno nove agende javnega poslovanja odkazujejo deželam in občinam, za katere morajo te same sredstva iskati, prišli smo do rezultata, ki je za davkoplačevalce jako brezolažben, da namreč različne priklade direktne davke uže dosejajo, v nekaterih deželah pa celo presegajo. Zaradi tega se pa deželnim zborom l. 1873 ne sme jemati v zlo, ako so se izrekli proti vladnemu predlogu glede organizacije zdravniške službe, ker se je lahko uvidjalo, da si hoče vlade

Listek.

Pavla.

(Poslovenil F. H. Radoljski.)

(Dalje.)

X.

Štirinajst dnij je zopet minulo: o našem Albinu nij nič kazalo, da bi častnika iz Pavlininega srca izpodrinol. Nasprotno; kazalo se je, da se je Alfred še bolj trdno v njem vgnjezdil. Temu je dosta pripomoglo prijateljstvo mej jim in Pavlininem bratom, Hjalmarom. Bil je to vesel živahen 19 let star mladeneč gorkočutečega srca, a prav nestalne pravi, kakoršni so splošno vsi značaji, koji so popolnem od družbe odvisni v kojoj zaidejo. Vedno bil je v Strletovej družbi i zdelo se je, da brez njega ne more živeti.

Do prvega novembra manjkali so še trije dnevi.

Albin sedel je v svojej sobi in pisal, ko vstopi Hjalmar.

„Dobro jutro, Albin,“ reče ter vrže čepko na jeden, plašč na drugi stol, sebe pak v kot zofe.

„Kje si hodil, da te uže dve noči nij bilo domov?“ vpraša ga Albin, in opazuje resno nenavadno bledega častnika.

„Je-li strijc ve, da me nij bilo doma?“ vpraša nasprotno Albina Hjalmar.

„Še ne, a mislim, da mi je dolžnost, na to opozoriti ga. Tebi je drugi oče, torej mora tudi vedeti, kako živiš.“

„Prosim te, ne mobiliziraj z menoj; nij me volja poslušati te. Kaj mi ne boš hotel na nos obesiti, da si ti življenja vesel dijak, vitez vseh čednostij?“

„Strast moja je vedno pameti in volji moji podložna.“

„To je prokleta sreča. A prišel sem te nečesa prosit; ker te je pak denes ona pedantička muha ugriznola, je boljše, da molčim,“

pravi Hjalmar, ter piše dim smodke od sebe.

— „Če ti morem s čem vstreči, govori! Jednako je, če sem dobre, ali slabe volje. Toliko me vsaj poznaš, da nijsem neustrežljiv.“

„Hvala,“ odgovori Hjalmar, ter si obriše čelo. „Prosim te, ne povedi strijcu, da sem ponočeval.“

„Nič družega?“ smeje se Albin. „No, dosta ne zahtevaš, vsaj je bilo moje žuganje prazno strašilo. Ovadnik nijsem.“

„O, to še nij vse, a . . .“

„No, kaj se ti spodtika, vsaj nijsem tolikanj nevaren?“

„Čuj, Albin — denarja rabim,“ kliče Hjalmar, kvišku skočivši.

Albin ga ostro opazuje.

„Molčiš, braniš se, akopram sem v te najbolj zaupal,“ tarna Hjalmar in stopa hitro po sobi.

„Nikdar,“ odgovori Albin, „nijsem izposojeval si denarja, akopram mi oče polovico tega

na ta način preskrbeti javne sanitetne organe, ki bi malo stali, in katere bi občine morale plačevati, akopram bi bili vladi tudi za njene namene na razpolaganje, kakor na priliko živinski zdravniki, ki se dotirajo iz deželnih in okrajnih zakladov.

Ko se ta poskus nij posrečil, nepopolnost javnega sanitetnega poslovanja pa vedno večja bila vsled pomanjkanja zadostnega števila sanitetnih organov, je končno vlada s to predlogo poskusila pomnožiti broj sanetnih organov, ne da bi se državni proračun v tej rubriki kaj bolj obložil. Akopram sem s to predlogo sporazumljen, v kolikor namerava pomnoženje javnih sanitetnih organov, moram se vendar odločno izreči proti načinu, kako se ima to zgoditi, ker se ima namreč del uže sistemiziranih služb okrajnih zdravnikov iz višje v nižjo plačno kategorijo postaviti.

Odkar so plače uradnikov uredjene, to se pravi, povišane imamo mi tukaj prvi slučaj, da namreč vlada namerava eden del sistemiziranih uradniških služb iz višje v nižjo plačno kategorijo dati. Ta precedenčni slučaj bi ne bil tako slab, ker bi ponujal možnost, da se s sukcesivnim manjšanjem višjih plačnih kategorij državni zaklad nekoliko razbremeni, ne da bi se moralo lotiti zlega sredstva, da bi se reduciralo plače uradnikov sploh. Na ta od vlade začeti pot bi se s časom lahko tri petine vseh višjih plačnih razredov v nižje prestavile, kakor se to hoče ravno gledé okrajnih zdravnikov storiti.

Plače uradnikov so se, kakor znano, ravno v času sistemizirale, ko se narodnogospodarstveno stanje v Avstriji nij nahajalo še v tako žalostnem, derutnem razmerji, kakor dandenes. Takrat se je lahko, oziroma na draginjo živeža, uradniške službe splendidno honoriralo, in se je celo z ustvarjenjem uradniških služb bilo nekoliko radodarnije, kakor pa je bilo v interesu službe neobhodno treba. Zdaj pa je davkoplačevalec uže več let v jako žalostnem položji; viri njegovih dohodkov so zaradi slabih letin, zaradi stagnacije trgovine in obrtnije popolnem usahnili in mu je nemogoče, tako visoke davke s prikladami vred odrajtovati.

Se stališča davkoplačevalčevega bi se dakle pri štedilnem principu, izraženem v tej predlagi malo moglo ugovarjati, v kolikor se ta princip na vse uradniške službe razte-

gne, a ne da bi bil samo zdravniški stan od njega zadet, na katerega se je pri stvarjenji uradniških služb tako najmanj obziralo, ker se je le majheno število služb okrajnega zdravnika krejiralo. Kaže se pri tem, kakor pri vseh vprašanjih, kjer se govori o interesu zdravniškega stanu, da je v Avstriji ta stan le rejenec, katerega se vse le takrat spominja, kadar mu je treba naložiti nove dolžnosti, a za čegar pravice se običajno jako malo briga.

Pa tej zakonskeji osnovi se imajo dakle okrajni zdravniki nekaj v deveti, nekaj pa v deseti plačni razred uvrstiti; poleg tega se pa imajo sprejeti tudi asistenti z delavnim krogom okrajnih zdravnikov. Ako je dakle še broj asistentov omejen, in ima vedno le petino vseh v deželi nameščenih okrajnih zdravnikov zanašati, sme se vendar skoraj za gotovo misliti, da bode vlada iz obzirov hranjenja, ako misli kje ustanoviti sanitetni okraj, nastanovila ga z asistenti. Misliti se mora celo, da bodo oni sanitetni okraji, ki vsled vakanc uže obstoje, odkazali se asistentom, da bode torej v prihodnje najbrž še manj okrajnih zdravnikov fungiralo, nego dozdej, kar bode očividno le na škodo javnemu sanitetnemu službovanju.

Uže po sedanjej organizaciji z uvrstjenjem okrajnih zdravnikov v deveti plačni razred so ti napram drugim državnim uradnikom očividno v škodi, ker največji del njih nema nadeje, da pride v višji plačni razred, ker, kakor znano, na 325 nameščenj okrajnih zdravnikov pride le 11 nameščenj deželnih sanitetnih referentov. Vsi drugi okrajni zdravniki do konca svojega življenja ostanejo v najvišjej plačnej stopinji 1300 gl. Po navadi so, ako je bilo govorjenje o plači zdravnikov, kazali na to, da se zdravniki v privatnej praksi odškodujejo za malo plačo. Dokler so okrajni zdravniki imeli prejšnje rajširjenje okrajnega glavarstva, ali tudi sodnijskega okraja, se je res lahko jemalo, da bode imel zdravnik tako privatno prakso, da bode lahko živel z malo plačo, ki jo je dobival od države. Kdor pa sedanje veliko razširjenje sanitetnega okraja pozna, in ima pred očmi delalni krog in dolžnosti takovega zdravnika kot javnega sanitetnega organa, ta bode priznal, da je okr. zdravniku, ako hoče svojo dolžnost vestno izpolnjevati, popolnem nemogoče, baviti se po strani še s privatno prakso, ker ves njegov čas in moč zahteva javna sanitetna služba.

Po noveji organizaciji naj bo dakle večji del, namreč tri petine okrajnozdravniških služb prestavljen v deseti plačni razred. Na ta način je enemu delu na novo prihajajočih okrajnih zdravnikov tako rekoč nada zaprta, da pridejo v deveti službeni razred, ker se pri razmeri treh petin do dveh petin teško misli, da pridejo vsi okrajni zdravniki v deveti plačni razred. Večletne, drage študije, štiri rigoroze in končno izredno zahtevanje državne poskušnje za aspirante fizikata — vse to je treba da pride v deveti plačni razred, v katerem ostane do konca življenja.

Ako, gospoda moja, sprejmete to zakonsko osnovo, storite čin nepravčnosti proti stanu, katerega trud in skrb, katerega psihično, in pač tudi fizično delovanje more le oni prav presoditi, kdor sam pripada temu stanu. Žalibog zdravniški stan v zastopujočih telesih, v dež. zborih in v drž. zboru nij tako obilno zastopan, kakor bi to odgovarjalo velikemu broju mož, ki živé temu poklicu, in visosti tega stanú. Saj pač ravno ta slučaj dokazuje težavno in prekarno položje zdravniškega stanú, ker zdravnik ne more zapustiti svoje službe, ako neče svoje eksistence v nevarnost spraviti. Ker ta zak. osnova, ki se mora k večjemu smatrati za paliativno sredstvo, ne zadostuje resolucijam raznih deželnih zborov, in bi na drugeji strani zdravniški stan v njej videl neopravičeno trdost in nezasluženo žaljenje, dozvoljujem si, prositi slavni zbor, naj preko te zak. osnove preide na dnevni red.

Jugoslovansko bojišče.

Boj ob Moravi je trajal v nedeljo in ponedeljek cel dan. Kakor poroča „N. Wr. T.“ v privatnem telegramu, napredujejo Turci in so zopet poseli pozicije pri Šiljegovci in Gredečinu. Tudi Krevet je v turških rokah.

Ker imajo Turci Šiljegovac v rokah, je tudi Kruševac in pozicije pri Deligradu in Aleksinci v nevarnosti. Da so Turci tako napredovali, temu uzrok je, pomnoženje glavne armade.

Turška vojska znaša zdaj: Armada pri Niši 110.000 mož, pri Novem bazaru ali Javoru 38.000, v Albaniji 33.000, v Bosniji z drinsko divizijo vred 60.000, timoška armada 36.000, garnizije v Rumiliji, Albaniji in podonavskem vilajetu 30.000, armada v Erzerumu 40.000, garnizije v Anatoliji, Arabiji,

nij dajal, kar dobivaš ti. Čemu ti bo denar. Ga li rabiš za-sè ali koga družega?“

„Če mi nečeš pomagati, tudi nij moja dolžnost izpovedavati se ti,“ odgovori Hjalmar hoteč oditi.

„Stoj, Hjalmar! ničesar ti še nijsem odbil; a ne bil tvoj prijatelj, ko bi ti posodil denar, a ne vprašal, čemu bi ga ti, tako mlad mož, rabil. Kajti varuh dá ti dosta. Povedi mi torej, kakor prijatelju, kaj bodeš z denarjem storil? In s kom si svojega zapravlil?“

„Albin, jaz ne potrebujem ničesa, marveč — Strle. In nemam toliko, da bi mu mogel pomagati, če mi ti ne posodiš. A s čestno besedo mi moraš obljubiti, da ne bodeš nikomur izdal.“

„Tega nij treba; navada mi nij s tem se hvalisati, kar sem komu ustregel. Denar do-bodeš.“

Dan pred zaročbo Pavle sè Strletom stopi polkovnikinja Denova s pismom v roci v sobo svoje hčere.

„Čitaj, Julika, kako zanikrno je to človeče,“ pravi potem, in jeze se jej je glas tresel. „Ta nehvaležni otročaj domišlja si, da pridem k njegovej zaročbi. To bi bila moja smrt. On in njegova nevesta znata čakati. Sicer povabili so naja tudi Linekovi.“

Julika čita pismo in roki njeni sti se tresli. Potem pak reče:

„Alfredovo pismo je določno razjasnilo njegovega delovanja; umem zdaj, da drugače nij mogel storiti.“

„Pak vsaj ne boš vabila sprejela?“ zavrne jo polkovnikinja burno.

„Jaz in Vi, mati, morave biti prvi zaročtvi, ali bode pak vse mesto govorilo o načrtih, stavljenih za mojo bodočnost. Oj, mati! to bi bilo preveliko ponižanje.“

Polkovnikinja molči, Julika pak nadaljuje: „Ko bi me dve izostali, mislil bi Alfred, da se žalostimo, ker me je nehal ljubiti, in to bi bila zopet rana mojemu ponosu. Sicer bi pak bila to velikanska neuljudnost; kajti povabili so naja tudi Linekovi. Če me ljubite, mati,

ne dopustite, da bi moje bolno srce vse opazovalo.“

„Naj bode, če upaš svojim močem in...“

„Da. In zakaj ne bi šla k zaročbi?“ reče Julika, ter vpre v svojo mater tako žalostno oči, da je ta obmolknola.

XI.

Srečno je prošel dan zaročbe. Julika bila je tako lepa, mirna in ljubeznjiva, da je Alfred neprenehoma vzdihoval.

Albin pak, koji jo je dobro opazoval, preveril se je, da te bledost skriva trpenje, katero njeno zdravje spodjeda.

Pavla bila je prisrečna, akopram jej nij bilo povšeči, da se je Albin lepej Juliki tolikanj dobrikal in jej stregel, da se jej je zdel čisto premenjen.

Gostje so uže otšli in ostali so le Pavla, Albin in Hjalmar.

„No, hvala Bogu, da je zaročitev minola,“ zdeha Albin. „Ker bi pak bilo nestrpljivo dolgočasno še dalje doma ostati in gledati, kako se bo-ste grlici božali, pobral bom kopita i šel svoj pot.“

Cipru, Kandiji itd. 30.000 mož. Za vzdržanje te armade se vsak dan izdaje 8 milijonov pijastrov, t. j. deva se toliko v račun, kajti Turčija plačuje uže dolgo le s številkami na papirji, kakor znano.

Rumunska vlada je uže v torek posela podonavske meje. V Turn-Severinu se je postavilo dvoje brigad pešcev, 3 eskadron konjиков pa 5 baterij. Tudi kor domobrancev se mobilizira. Vse reserve morajo zbrane biti do 1. novembra.

Kar se tiče ruskih pripravljaj, imajo se, kakor se poroča, narediti tri armade. Prva 120.000 mož močna, pod poveljstvom velicega kneza Nikolaja, bode v Bulgarijo prodrla in podonavske trdnjave opazovala. Druga, 340.000 pod poveljstvom velicega kneza — prestolonaslednika, bode nastavljena ob turškeje granici do južnega Poljskega, tretja 240.000 mož pod generalom Loris-Melihovim prodere v malo Azijo. Duh teh armad je izvrsten; noben prostak, noben častnik neče ostati pri rezervah.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 25. oktobra.

Graška „*Tagespost*“ piše glede znanih turkoljubnih demonstracij, o Magjarih: Spomini na revolucijska leta opominjajo na to, da mora narod, čegar politični voditelji so bili poprej „veleizdajice“, previden biti začenjanjem veleizdajskih procesov proti voditeljem narodov, ki z Magjari skupaj živé, in da mora proti zadnjim tolerantem biti, vsaj tako tolerant, kakor proti Turkom. Sovraštvo, ki ga Magjari sejejo, biva lahko veliko opasnejši, nego li sosedstvo Rusov.

Hrvatski sabor je sprejel zakonsko osnovo o zadrukah. — „Obzor“ pozivlja, oziroma na izjavo magjarskih študentov, vseučiliško mladež, naj pošlje na vsa vseučilišča v monarhiji okrožnice, naj dijaci izjave svoje sočutje za tlačeno rajo.

Ogerska vlada baje ponuja trgovinsko ministerstvo zopet prejšnjemu ministerskemu predsedniku Szlavju, in pravijo, da ga Szlavj sprejme. — V Pešto je prišel ruski poslanik Novikov.

Vnanje države.

General Ignjatjev je v zboru poslaničkov rekel, da se vrenje v javnem mišljenju Rusije le s tem da potolažiti, da porta dá nekatere koncesije, ki so navedene v znanih treh točkah ruskega terjanja. Prvi točki onih terjanj mora se takoj zadostiti; drugi dve se imate izročiti konferenciji, na kateri Turčija ne bode zastopana.

Črnogorski knez je zbranim diplomatičnim agentom dejal: „Molim vas, da ne mislite, da sem nevoljen na svojega zaveznika, srbskega kneza, ali da ikako separatistično delujem.“

V političnih angleških krogih se govori, da hoče Angleška Egipt izpuliti porti iz rok in ga kot namestniško kraljestvo postaviti pod svoje pokroviteljstvo. Pravijo, da je Rusija s tem zadovoljna proti temu, da jej Angleška na balkanskem poluotoku pusti svobodne roke. Govori se, da je potovanje lorda Loftusa v Livadijo s tem v ozkeje zvezi; priprave k temu prevratu se urno delajo. Poveljniki v Gibraltaru in na Malti imajo uže zapečatené ukaze za to, ki jih bodo stoprav na telegrafično povelje odprli.

Dopisi.

Iz Idrije 23. okt. [Izv. dop.] Volitve v naš mestni zbor je torej vlada istinito ovrгла. Volitve bodo zopet razpisane in idrijski volilci prišli bodo zopet volit. Toda tu nastane važno vprašanje: Kdo bode sedaj zmagal? — Nasprotniki naši menijo, nekateri celo z gotovostjo trde, da nij dvombe, ka bode zmaga njihova; naši ljudje pak mislijo, zanašaje se na poštene idrijske volilce, da bodo nasprotniki zopet dobili po nosu. Kdo ima prav, je težavno naprej govoriti, kajti vzeti se mora v poštev, da je na strani naših nasprotnikov moč, mi pak té nemamo, ampak navezani smo na to česar nam ne more nihče vzeti, na lastno pravično, pošteno delovanje, na mirno agitacijo. Motil bi se, kdor bi sedaj roke križem držal, kdor bi mislil, da bode vsak naših volilcev od 11. avgusta tudi sedaj prišel volit, ali ako bode vsak zopet tako volil; motil bi se, kdor pravi: dovolj smo storili meseca avgusta, sedaj se smemo zanašati na zmagovit izid volitev. Ustrašiti se pak nikakor ne smemo novih volitev; kdor dela pošteno se mu nij bati nikogar in pravica se prej ali pozneje vendar more izkazati. Kakor slišim, tudi vlada nij ovrгла zaradi nepoštenosti od naše strani volitev, ampak edino zaradi formalnostij. No s tem vlada jasno pripozna, da smo se takrat 11. avgusta pošteno borili, pošteno volili, pošteno zmagali. Da zvedo volilci, zakaj je vlada volitve zavrgla, prepričan sem, da bodo prišli zopet narodno volit. Da se pak to doseže, treba je dotičnim našim možem sveto na srce položiti, naj volilce poduče. Tako postopanje pač nij nepostavno,

vsaj vlada in država sama po tem hrepeni, da se ljudstvo tudi v političnem življenju podučuje. Mirno pošteno podučenje posameznih moramo v Idriji doseči. Idrijčani nikakor ne hrepene Bog ve po čem, idrijsko ljudstvo hoče le imeti mestno zastopništvo v rokah svojih mož, ki so neodvisni, ki z ljudstvom žive in trpe, ki vedo, česar potrebuje rudar. Žalostno je stanje idrijskega rudenja, žalostno stanje idrijskega prebivalstva! — ne jemljite torej hišnikom še te male pravice, da sme vsaj vsaka tri leta enkrat voliti v mestni zbor, kogar sam hoče! Pustite gg. rudniški uradniki svoje podložne, naj store po svojem prepričanju, ne silite jih, ne žugajte jim. Volitve v mestni zbor pač niso v nikaki zvezi z rudarjevimi dolžnostmi. Razven delavca je rudar državljan in kot državljanu mora biti rudarju ravno tako vse dovoljeno, kar je pravično in pošteno, kakor uradniku. — Zatorej podučajmo tudi rudarja, da se zaveda s časom svojih državljanskih pravic.

Iz Gorice 21. okt. [Izv. dop.] Najtežje breme, katero oblađa naše občine, tiči v dolžnosti, da morajo povračati prehranitnine za svoje v javnih bolnicah zdravljenе bolnike. Največ takih stroškov se pa nabira v tržaškeje bolnici; kajti po občinskem statutu tržaškega mesta ne dobi tam nihče domovne pravice, če ga mestni zastop izrekoma ne sprejme za občinarja, kar se pa skoro nikdar ne zgodi. Naša dežela in tako menda tudi Kranjska in Istrska dajo velik kontingent poslov, delavcev in obrtnikov v Trst, mnogi iz mej teh se tam stalno naselé, se oženijo, imajo otroke, pa nihče, ne starši, ne otroci, ne otrok otroci ne postanejo tržaški občinarji, ampak ostanejo še vedno v domovinski zvezi z ono občino, od koder se je rod v Trst zanesel. Marsikatera družina se je uže davno izselila iz te ali one občine, biva uže 40 ali več let v Trstu, doma, kder se je uže morda sled rodbinskega imena pozgubil, se je nihče več ne spominja — a kar na enkrat dojde plačilni nalog občini: Županstvo se vabi, da plača v 30 dneh toliko in toliko goldinarjev za J. J., koji je bil v tržaškeje bolnišnici prihranjen; župan se zavzame, ker mu je ime čisto neznano, povprašuje, kedo bi mogel to biti in ker ne zasledi nikogar, odpiše kamorgre, da je osoba v občini čisto nepoznana. A kmalo dobi odgovor, da se je nje stari oče

„Kam pak hočeš iti?“ vpraša ga Pavla nezadovoljno.

„V Upsalo. Vrnol bodem se s priimkom „doktor“, in potem bodem tebe tvoje otročje bolezní ozdravil, koja se zove ljubezen. Lehko noč.“

„Sreče ne voščiš mi? Nemaš ni jedne prijazne besedice za-me?“ vpraša Pavla.

„Prezgodaj je še, da bi ti čestital, zato hočem počakati,“ odgovori Albin, vzame luč in gre v svojo sobo.

Pavla gre k Hjalmaru, ki je na zofi ležal in mu reče:

„Nij-li nestrpljiv ta Albin?“

„Poštenjak je,“ odgovori Hjalmar in vstane.

„Kdaj pak bo poroka?“ še pristavi, objemši sestro.

„V dveh letih.“

„To je nekoliko prekasno. Kazalec ure bodemo za leto naprej potisnoli in strijca prosili, da bode v to dovolil,“ veseli se Hjalmar, ter pleše se sestro po sobi.

Pogledimo pak zdaj v notranje delujočih osob.

Častnik si misli:

„Ne, tega ne prestanem, v istem mestu živeti, kakor Julika, z njo isti zrak dihati, a ne je ljubiti smeti! Onej malej norici pak se moram hliniti, ki misli, da jo ljubim in kojej se bom moral vedno zaljubljenosti vesti. O Julika, Julika, uže si maščevana! Proč od tu moram. Uže jutri pišem, da me prestavijo v Stokholm.“ —

Julika klečala je pri svojej deviškeje postelji in molila:

„O usmiljeni oče nebeški, pomozí mi v mojej težavi in slabosti, da bom zabila onega, ki je vso mojo bodočo srečo uničil. Odpusti mi, da se še vedno onega spominjam, kateri mi je bil in je še vse na svetu.“

Glavo nagne in plaka.

Albin pak pravi:

„Proč moram, ali pak kaj učinim, česar bi mi vest nikdar ne odobrila. A naj bodem

daleko ali blizu, prisezam pri Bogu svetem, da bode Pavla moja.“

Drugo jutro je odpotoval.

Pavline misli bile so sledeče:

„Zdaj sem srečna; Alfred ljubi mene, in jaz njega. A prav ta sreča me vznemirja. Kako lepa je Julika in ljubeznjiva! To vedel je tudi Albin, ker nij ves večer šel od njene strani. Ah, kdo je tudi tako popolen? Na sebi zapazim le napake in pregreške, kako je mogoče, da me Alfred ljubi? Vsaj je Albin uže od nekdanj trdil, da sem ustvarjena za Ksantipo. Kako prazno je vse, ko je Albin otšel! A kaj se zanj brigam! Da le Alfred tu ostane. Rada bi vedela, če Albin misli, da me je Bog iz samih napak ustvaril.“

Hjalmar pak s temi mislimi zaspi:

„Pavla mora se prej ko mogoče omožiti, sicer ne vem, kako se bova iz teh zadreg, jaz in Strle rešila. Oj, da bi bil polnoleten! Potem pričelo se bode še le pravo življenje.“

(Dalje prih.)

ali ded tega in tega leta kot delavec preselil v Trst, kder nij družina nikdar zadobila domovne pravice in da je tedaj treba plačati prehranitino. Župan hiti v farovž, tam se preiščejo krstne bukve in glej, istina je, kar trdi mestni magistrat tržaški: Uboga občina, plačaj! In taki stroški se vidno višje kopičijo od leta do leta, kakor se če dalje več naših družin s trebuhom za kruhom preseljuje v Trst in kakor se te družine tam od leta do leta množé.

Breme postaja našim občinam, posebno nekaterim neprenosljivo in za to tožijo in prosijo uže dolgo, naj bi se kaj v tej zadevi storilo, naj bi deželni ali državni zbor tej nepriličnosti, tej kričeči krivici, kakor si bodi v okom prišel.

Z ozirom na to je naš deželni zbor v pretekli sesiji po predlogu poslanca Dottorija naročil svojemu odboru, naj poda državnemu zboru peticijo, da spremeni §. 5. domovinske postave od 3. decembra 1863 v tem smislu, da zadobi vsakdo domovno pravico, v kateri koli občini, če v njej najmanj 4 leta zaporedoma stanuje.

To peticijo je odposlal naš deželni odbor te dni po gosp. držav. poslancu grofu Coroiniju poslanskej zbornici, ob enem je pa tudi povabil deželna odbora kranjski in istrski naj bi se v enakem smisla potrudila.

Zahteva je vseskozi pravična in za to bi bilo želeto, da bi jo ne samo omenjena deželna odbora v interesu svojih dežela podpirala, ampak da bi si tudi naši državni poslanci s združenimi močmi potrudili, da se doseže povoljna rešitev.

Goriška dežela je za svoje v zadnjih 10 letih v tržaški bolnišnici zdravljene bolnike plačala 172.015 gld. 86 kr. Te številke govoré jasno in glasno zadosti!

*** * Beograd 10. (23.) oktobra.** [Izv. dop.*] Adresa, koju su naša draga braća Slovenci poslali petrogradskom komitetu, i u kojoj je pored blagodarnosti izjavljene Rusima za pomoć, koju ukazuju južnim Slovenima, još izkazana i topla simpatija prema srpskome narodu, — ova adresa i u svima ovdašnjim krugovima izazvala je osećanja najiskrenije zahvalnosti. Slava braći Slovencima, koji se u nevolji sećaju svoje braće. I ako nas za sada razdvajaju političke medje, opet misao: da u nami teče jedna ista slavenska krv, da imamo jednake bolje i jednaka nadanja, to nas spaja, i to treba da čeliči našu zajednicu. Jer samo u slozi naš je spas (rešitev).

Ko bude iz daljine gledao na naš politički horizont, vrlo je moguće, da će u tome horizontu naći mnogo tamnu pegu. U samoj stvari to nije. Naša je cel sasvim jasna, naša su sredstva da postignemo svoju cel, pouzdana. Mi nemislamo više kako ćemo da uklonimo zlo, koje zaustavlja politični i kulturni naš napredak, već kako ćemo to zlo da u korenu staremo. Evropska diplomacija predlaže nam razne medikamente. Nikoga netreba da iznenadi to što mi više neverujemo u diplomatske lekove. Razlog državni može biti, da i pristanemo na trenutno premirje ali o stalnome miru nemože sve dotle biti ni govora dokle neoslobodimo braću svoju u Bosni, Hercegovini i Bugarskoj. — To diplomatija treba da zna, jer inače svaka njena

kombinacija biće pogrešna i neostvarljiva, ako u obzir ne uzme i ovu činjenicu (faktor).

Dobrovoljci iz Rusije neprestano dolaze. U potonje doba došao je i veliki broj Talijana, koji su se upisali u „talijansku legiju“. Ovom prilikom vredno je, da pomenim jednu epizodu, koja se ovih dana desila na parobrodu.

200 ruskih dobrovoljaca putovalo je za Beograd. Parobrod, na kome su putovali, stao je kod Mohača. Ovde se uveze jedan talijanski dobrovoljac, kad se parobrod krene; Talijanac, koji je ostao sasvim bez novaca, vukao se u jedan ugao ladje, i gledao, kako se vesele ruski dobrovoljci. Jedan izmedju njih pridje Talijanu, zapita ga, kô je i kuda putuje. On im odgovori: da ide u Beograd, da se uvrsti u legiju talijansku. Kada Rusi čuše ovo, svi navale na Talijana, i tako Talijan, koji je bio malo časa tako neveseo, sad najedanput dobije nesamo jela i pića već i dve stotine poljubaca, jer svaki Rus smatrao je za dužnost, da poljubi Talijana, koji ide da se bori za svetu slovensku stvar.

Carica Ruska poslala je u pomoć postradalih Srba 5000 duk. carskih.

Jedne američke novine javljaju, da je skupština u Uešingtonu donela odluku: da se izvesna suma novaca pošlje Srbima u pomoć, koji su u ovome ratu postradali (unesrećili).

Prilozi sa sviju strana neprestano dolaze ovdašnjem odboru. Glasovi o promeni ministarskoj u Beogradu sasvim su neosnovani.

Danas po podne u dvoru Njegove Svetlosti krstio se prestolonaslednik. Na ovu svečanost pozvani su svi veliko dostojnici zemaljski i svi poslanici stranih država. Ruski generalni konzul Karzov zastupao je cara kao kum. Na večer bio svečan obed. Prestolnik primio je ime ruskog cara, Aleksander. Krstio ga metropolita Mihail.

Javno mišljenje ovdje i suviše zategnuto vsled glasova o primirju. Oduševljenje je za rat sve veće. Naroci se javno mišljenje plaši da se ova velika započeta drama neprekine u polovini.

Naša konjica sad je naoružana: novim karabinima, revolverom i novim šabljam.

Ratna sprema produžuje se vrlo naglo. Izgleda, kao se sad i spremamo za veliki rat. U Rusiju otišli su pre nekoliko dana naši oficiri radi nabavke oružja.

Pre dva dana 14 Kurda iz tabora turskog dobegli su našoj vojsci. Oni kazuju, da usled hrdjave hrane i vlažnog vremena širi se sve jače tifus u turskoj vojsci.

Domaće stvari.

— (Slovensko gledališče) se bode pričelo 1. novembra sè znano Raupachovo igro „Mlinar in njegova hči“. Ker je igra dnevu popolnem primerna, upamo, da se bode kakor doslej mnogo občinstva sešlo, nekateri uže tudi iz tega uzroka, da podpirajo to važno domaće podvzetje. — Ob jednom opozorujemo prijatelje slovenske muze, da so še nekatere lože oddati, ki se dobodo pri društvenem blagajniku, gospodu K. Žagarju; ravno tam se tudi lahko abonira na sedeže, za vso sezono. — Društveni sluga pak ima nalog oglašiti se pri p. n. občinstvu zaradi aboniranja na gledališke liste. — Gospodičine, katere so se oglasile v dramatičnega društva šolo, bodo imele priliko, v nedeljo 29. t. m. v javnej skušnji pokazati svojo zmožnost za oder, ki svet pomeni, katera bode na korist marljive društvene učiteljice, igralke in pevke, gospé Odijeve, v čitalnici ljubljanski. — Dvorano je slavni odbor čitalničin v ta namen velikodušno brezplačno prepustil. Predstavljali se bosti dve dobri, zabavni igri, „Brati ne zna“ in „Srce je odkrila“ potem 3. dejanje iz igre „Na Osojah“. Vse natančneje se bode naznanilo po listih. Na to predstavo opozorujemo slavno občinstvo in želimo beneficijantini obilo gledalcev, ker smo imeli priliko prepričati se, da je bila učiteljica marljiva, kakor tudi gospodične učenke, kajti pričelo se je s podučevanjem še le 15. avgusta, a vspeh je ugoden.

— (Čitalnica v Kranji) napravi 28. t. m. besedo sè sledečim programom 1. Vášak: „Popotovanje“ moški zbor. 2. Kreutzer: „Spomin na snežnike“, moški zbor. 3. Kreutzer: „Noč“, moški zbor. 4. Ipavic: „Večerna“ brenčeči zkor s tenor solo. 5. Jenko: „Na moru“, moški zbor. Po besedi se bode plesalo. Začetek ob 8. uri zvečer.

— (Iz Trsta) se nam piše 23. t. m.: Včeraj je došla v Trst ruska vojna barka s 167 možmi in 7 topovi, streljanje je bilo veliko. Denes je pa strašna „moreta“ (burja na morji); imela je ravno ta barka nesrečo, odtrga se maček iz zemlje in gualo jo je notri do Pirana; zgodila se nij nobena nesreča. Ta teden pa še pričakujemo drugih 6 ruskih vojnih bark.

— (Utom.) Iz Novega mesta se nam piše 23. t. m.: Pretekli petek po noči je nekdo ulomil v tukajšnjo davkarijo in je vse službene knjige, ki so mu pod roko prišle, pomazal s smrdljivim blatom; druge škode nij naredil. Dozdaj tega človeka še niso dobili.

Umrli v Ljubljani

od 20. do 21. oktobra:

Alojzija Jentl, okr. ranocelnika hči, 32 l., za pljučno sušico. — Anton Slavik pl. Nordenbusch, podpolkovnik v pokoju, 60 l., za oslabenjem. — Eliz. Žnidaršič, dnarica, 62 l., za oslabenjem čutnic. — Ana Kajnc, urad. sluga otrok, 3 m., za shujšanjem. — Franc Rodé, trgovec z lesom, 46 l., za jetiko.

Dunajska borza 25. oktobra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	61 gld.	60 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	65	15
1860 drž. posojilo	108	—
Akcije narodne banke	817	—
Kreditne akcije	145	90
London	124	60
Napol.	9	97
C. k. cekini	5	94
Srebro	106	20

Zahvala.

Za toliko prisrčnih dokazov globokega sočutja mej dolgo boleznijo našega preljubljenega, dragega in preneglo umrlega očeta, oziroma sina in brata, gospoda

Franceta Rodé,

lesotržca in posestnika,

izrazujejo vsem, ki so se pogreba udeležili, osobito slavnemu „Sokolu“ in čitalničenemu pevskega zboru, za mnoge vence in lepe žalostinke, kakor tudi za obilo spremstvo k zadnjemu počitku najglobokejšo, prisrčno zahvalo

(333)

Žalujoči sorodniki.

V Ljubljani 24. oktobra 1876.

Elik sir iz Kine i Koke,

najboljši do sedaj znani *žetodčni liker*. Pospešuje cirkulacijo in prebavljenje, ter različne organe in ude z nova okrepi in oživi. 1 steklenica 80 kr.

Dobiva se jedino le pri

(53—27)

Gabriel Piccoli,

lekarju, na dunajski cesti v Ljubljani.

* Ker je ta dopis za vsacega olikanega Slovenca umevno pisan, prinašamo ga v originalu. Ur.